

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри державного
управління, публічного адміністрування та
економічної політики
Протокол № 1 від 25.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

**ДЕМОКРАТИЧНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	28 «Публічне управління та адміністрування»
Спеціальність	281 «Публічне управління та адміністрування»
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	«Публічне адміністрування»

Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробники:
д.е.н., професор

Наталія ГАВКАЛОВА

к.е.н., доцент

Лариса ГОРДІЄНКО

к.е.н., доцент

Юлія ЛОЛА

Завідувач кафедри
державного управління,
публічного адміністрування
та економічної політики

Наталія ГАВКАЛОВА

Гарант програми

Наталія ГАВКАЛОВА

Харків
2023

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Демократична децентралізація як європейський досвід публічного управління» є навчальною дисципліною, яка вивчається згідно з навчальним планом забезпечення другого рівня вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Публічне адміністрування» в межах модуля Jean Monnet (Erasmus+). Внаслідок засвоєння навчального матеріалу здобувач отримує знання, уміння та навички розроблення та прийняття рішень щодо децентралізації публічного управління суспільством.

Мета навчальної дисципліни: сформувати у здобувачів освітнього ступеня «магістр» публічного управління та адміністрування сучасну систему знань про природу та теоретичні засади децентралізації публічного управління, та виробити вміння застосовувати сучасні управлінські технології та інструменти локальної демократії, використовуючи європейський досвід та сучасні моделі управління.

Предметом навчальної дисципліни є засвоєння фундаментальних і прикладних засад демократичної децентралізації та механізмів реалізації соціально економічної політики держави та територіальних громад.

Основні завдання навчальної дисципліни:

вивчити теоретичні основи демократичної децентралізації, дослідження європейського досвіду децентралізації та роль цього процесу в політичній та соціальній сферах;

проаналізувати публічні політики: дослідження політичних програм, стратегій та реформ, спрямованих на розвиток децентралізації;

засвоїти інструменти управління на місцевому рівні, включаючи бюджетування, планування розвитку, забезпечення послуг в умовах децентралізації;

усвідомити роль громадянського суспільства у процесі децентралізації та механізми залучення громадян до управління;

вивчити досвід різних країн у галузі децентралізації та виокремити передових практик;

проаналізувати труднощі, з якими можуть стикатися місцеві органи влади під час реалізації децентралізації;

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
PH01.	ЗК01, СК01, СК07
PH02	СК10
PH03	СК06
PH05.	ЗК01, ЗК05, СК03
PH06.	ЗК02, ЗК03, СК02, СК06, СК09
PH07.	ЗК03, СК01
PH08.	ЗК03, ЗК04, ЗК05
PH09.	ЗК02, ЗК05
PH10.	ЗК01, СК01, СК03, СК05, СК11
PH11.	ЗК01, ЗК03, ЗК05, СК03, СК08, СК10
PH12.	ЗК01, ЗК02, ЗК03, ЗК05, СК01, СК03, СК04, СК11
PH13.	ЗК04, СК01, СК10
PH15.	ЗК01, ЗК04, ЗК05, ЗК07, СК01, СК02, СК03, СК04, СК08, СК09, СК10, СК13

PH01. Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень.

PH02. Розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проекти нормативно-правових актів для їх усунення.

PH03. Знати основні засади національної безпеки та уміти попереджати й нейтралізувати виклики і загрози національним інтересам України в межах своєї професійної компетенції.

PH05. Визначати пріоритетні напрями впровадження електронного урядування та розвитку електронної демократії.

PH06. Здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських та загальноорганізаційних структур.

PH07. Уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи.

PH08. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.

PH09. Спілкуватися іноземною мовою на професійну тематику, обговорювати проблеми публічного управління та результати досліджень.

PH10. Представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності.

PH11. Розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та

ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень.

PH12. Планувати і здійснювати наукові та прикладні дослідження у сфері публічного управління та адміністрування, включаючи аналіз проблематики, постановку цілей і завдань, вибір та використання теоретичних та емпіричних методів дослідження, аналіз його результатів, формулювання обґрунтованих висновків.

PH13. Ініціювати, розробляти та організовувати впровадження дієвих проєктів в публічному секторі, використовуючи різні форми та моделі взаємодії держави з інститутами громадянського суспільства.

PH 15. Планувати і здійснювати дослідження щодо вирішення актуальних проблем соціально-економічного розвитку держави та територіальних громад Харківського регіону в умовах децентралізації влади.

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК03. Здатність розробляти та управляти проєктами.

ЗК04. Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні.

ЗК05. Здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології.

ЗК07. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК01. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

СК02. Здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери.

СК03. Здатність організовувати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій, зокрема розробляти заходи щодо впровадження електронного урядування в різних сферах публічного управління та адміністрування.

СК04. Здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

СК05. Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними.

СК06. Здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України.

СК07. Здатність самостійно готувати проєкти нормативно-правових актів, аналітичні довідки, пропозиції, доповіді, надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування.

СК08. Здатність розробляти стратегічні документи розвитку соціально-економічних систем на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

СК09. Здатність здійснювати наукову та дослідницьку діяльність у сфері публічного управління та адміністрування.

СК10. Здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

СК 11. Здатність використовувати інструменти локальної демократії в громадах в умовах децентралізації влади для забезпечення соціально-економічного розвитку.

СК 13. Здатність здійснювати дослідження щодо вирішення актуальних проблем соціально-економічного розвитку держави та територіальних громад Харківського регіону.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Публічне управління: європейський досвід

Тема 1. Теоретичні засади демократичного публічного управління

1.1. Сутність демократичного публічного управління.

1.2. Предметна область теорії публічного управління.

1.3. Поняття та види публічного управління.

1.4. Специфіка демократичного публічного управління.

1.5. Адміністрування та менеджмент у публічному управлінні.

Тема 2. Європейські демократичні цінності. Євроінтеграція України

2.1. Основні європейські цінності.

2.2. Історія розвитку демократії.

2.3. Типи демократичного публічного управління.

2.4. Європейські демократичні режими.

2.5. Процес євроінтеграції України.

Тема 3. Управлінські традиції в Європі та сучасні підходи до децентралізації управління

3.1. Європейські управлінські традиції.

3.2. Сучасні концепції децентралізації управління.

3.3. Реформа публічного адміністрування в Європейському Союзі.

3.4. Децентралізація владних відносин в європейських країнах.

3.5. Європейські програми підтримки адміністративної реформи в Україні.

Тема 4. Європейська стратегія доброго врядування

4.1. Новітні європейські концепції регіонального управління.

4.2. Сучасні європейські концепції місцевого самоврядування.

4.3. Принципи доброго демократичного врядування.

4.4. Зміна способу мислення муніципальних службовців.

Змістовий модуль 2. Європейські моделі децентралізації публічного управління

Тема 5. Засади побудови європейських моделей децентралізації публічного управління

5.1. Європейський управлінський простір (ЄУП): поняття та сутність.

5.2. Основні рамкові документи децентралізації управління в Європі.

5.3. Основні принципи якісного нормативно-правового регулювання процесу децентралізації.

5.4. Місцеве самоврядування як децентралізована форма управління..

Тема 6. Тенденції децентралізації управління в деяких країнах Західної Європи

6.1. Італійська модель децентралізації державного управління і місцевого самоврядування.

6.2. Особливості Французької моделі децентралізації управління.

6.3. Тенденції децентралізації управління в Великобританії.

6.4. Особливості децентралізації управління у країнах центральної Європи.

6.5. Тенденції децентралізації управління в Німеччині.

Тема 7. Тенденції децентралізації управління в країнах Прибалтики

7.1. Естонська модель децентралізації державного управління.

7.2. Особливості моделі децентралізації управління в Латвії.

7.3. Модель децентралізації управління в Литві.

Тема 8. Розробка моделей і практичний досвід децентралізації управління східноєвропейських країн

8.1. Моделі і практичний досвід децентралізації управління в Республіці Польща.

8.2. Досвід децентралізації управління у Чеській Республіці.

8.3. Модель і досвід децентралізації управління Словацької Республіки .

8.4. Угорський досвід децентралізації управління.

8.5. Інституційні рішення регіонального співробітництва східноєвропейських країн.

Змістовий модуль 3. Європейські практики децентралізації публічного управління

Тема 9. Демократична децентралізація та діджиталізація органів влади та суспільства: досвід Євросоюзу

9.1. Принципи децентралізації : досвід ЄС.

9.2. Роль громадського сектора в реформі демократичної децентралізації

9.2. Діджиталізація органів державної влади як основа адміністративної трансформації: європейські цінності.

Тема 10. Фіскальна децентралізація органів державного управління

10.1. Досвід фіскальної децентралізації країн Європи.

10.2. Бюджетний процес в громадах.

10.3. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі.

Тема 11. Проєктний підхід та міжсекторальна співпраця органів державної влади

11.1. Європейська практика управління проєктами в публічному секторі.

11.2. Механізм державно-приватного партнерства.

11.3. Грантові програми та фонди місцевого розвитку.

Тема 12. Демократія, децентралізація та діджиталізація в глобальному вимірі

12.1. Дослідження рівня та взаємозв'язку демократичного, інформаційного та соціально-економічного розвитку країн.

12.2. Глобальні показники рівня демократії та діджиталізації в світі.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1.	Семінар за темою " Розвиток демократичного публічного управління "
Тема 2.	Робота в групах "Порівняння цінностей європейського та українського суспільства"; Дискусія за темою «Можливості та виклики Євроінтеграції України»
Тема 3.	Семінар за темою "Децентралізація владних відносин в європейських країнах"
Тема 4.	Дебати "Оцінка перебудови уряду на принципах доброго врядування"
Тема 5.	Семінар на тему «Аналіз європейських моделей децентралізації публічного управління»
Тема 6.	Семінар на тему «Порівняння механізмів децентралізації управління в країнах Західної Європи»
Тема 7.	Семінар на тему «Порівняння механізмів децентралізації управління в країнах Прибалтики»
Тема 8.	Семінар за темою «Характерні риси децентралізації країн управління східноєвропейських країн»
Тема 9.	Групова робота «Сформувати візію розвитку е-демократії в Україні та ЄС»
Тема 10.	Практичне заняття за темою «Моделювання за допомогою онлайн симулятора бюджету ОТГ»
Тема 11.	Презентація проєктів з напрямку посилення локальної демократії в суспільстві»
Тема 12.	Практичне заняття за темою «Дослідження тенденцій глобальних індексів розвитку демократії»

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.
Тема 2.	Підготовка до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми
Тема 3.	Підготовка до практичного, огляд теоретичного матеріалу з теми
Тема 4.	Підготовка до дебатів, огляд додаткового матеріалу за темою

Тема 5.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття.
Тема 6.	Пошук додаткового матеріалу щодо особливостей децентралізації у країнах Західної Європи (обрати одну з них)
Тема 7.	Пошук додаткового матеріалу для порівняння процесів та результатів децентралізації в країнах Прибалтики
Тема 8.	Підготовка порівняння моделі децентралізації публічного управління в східноєвропейських країнах з українською моделлю за Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні
Тема 9.	Робота над дослідженням розвитку е-демократії в Україні та країнах ЄС
Тема 10.	Підготовка до дебатів за форматом Карла Поппера “Децентралізація публічних фінансів - шлях до ефективної громади”
Тема 11.	Побудова ментальної карти проблем громади. Розробка проєкту щодо посилення локальної демократії в суспільстві
Тема 12.	Дослідження механізмів розрахунку глобальних індексів розвитку демократії

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як: проблемні лекції (теми 1 – 12); міні-лекції; презентації (теми 1 – 12); робота в малих групах (теми 1 – 12); семінари-дискусії (теми 1 – 12); мозкові атаки (теми 9 – 12); кейс-стаді (теми 1 – 8); дебати (теми 1 – 8); розбір управлінських ситуацій (теми 1 – 8), ділові та рольові ігри (теми 9 – 12), науково-практичні конференції (тема 12), модерація (теми 1 – 12), тощо.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах, диференційованого заліку або заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік – сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: практичні завдання (8 балів), завдання за темами (24 балів), презентації (25), колоквиум (24 балів), проєкт (19 балів).

Семестровий контроль: Залік

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Гордієнко Л. Ю. Публічне врядування : навч. посіб. / Л. Ю. Гордієнко. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 388 с. - Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/10477>

Додаткова

2. Конституція України. Чинне законодавство України зі змінами та доповненнями станом на 25.10.2021 р. (відповідає офіційному текстові). – Київ : Центр навчальної літератури. – 2021. – 64 с.

3. Про адміністративні послуги : Закон України № 5203-VI від 6 грудня 2012 року (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 399- VII від 04.07.2013 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 32. – С. 409.

4. Архипенко І. М. Зарубіжний досвід децентралізації влади : уроки для України / І. М. Архипенко // Теорія та історія державного управління. – 2018. – Вип.. 4 (39). - 7–15.

5. Гавкалова Н., Лола Ю. Демократична децентралізація та діджиталізація органів влади: досвід Євросоюзу/ Н. Гавкалова, Ю. Лола // Інфраструктура ринку. – 2019. – № 36. – 300-306. – Access : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23192>

6. Лозинська І. О. Європейський досвід трансформації систем публічного управління та можливість його впровадження в Україні / І. О. Лозинська, В.В. Баштанник // Право та державне управління. – 2018. – №1 (30). Том 2. – С. 30–35.

7. Gavkalova N., Lola Y., Prokopovych S., Sybirtsev V., Diachek V. Neural Network Modeling of E-Government Development and the Socio-Economic

Environment. International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE) ISSN: 2277-3878, Volume-8, Issue 3C, 2019. – P. 189-194. – Access : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24745>

8. Malyi, I., Gavkalova, N., Poliakova, H., Lola, Y. The institutional transformation of the digital values of ukrainian society/ Intellectual Economics, 2021, 15(1), p. 49-63

9. Шевченко О.О. Наближення публічного управління в Україні до європейських стандартів / О.О. Шевченко, М.М. Коваленко // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. – 2017. – Том 28 (67) № 1. – С. 27–32.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

11. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця . – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7460>

12. Концепція реформування публічної адміністрації в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pravo.org.ua/files/administr/Konspciya_reform_pabl_admin_2.

13. Camille Cates Barnett, Henry P. Minis, Jerry VanSant. Democratic Decentralization. – Access : https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/Pnada635.pdf

14. Manor James Gilmore. The political economy of democratic decentralization . Directions in development Washington, D.C. : World Bank Group. 2023 <http://documents.worldbank.org/curated/en/386101468739238037/The-political-economy-of-democratic-decentralization>